

dati pisatelj z izjemo „*Cigančka Marka*“ prave literarne podobe. Opisovanje je po večini šolsko, humor skromen, pa še ta precej grob in samo beseden. Jezik je slab, pomešan z nepotrebnimi vulgarnimi izrazi, kakor: šmirgelpapir (str. 95.), špeh (str. 99.), fentat (str. 101.). Razen tega si ni pisatelj na jasnem s slovnico, kjer mu delajo težavo zlasti ločila. (Dalje prihodnjič.) — *Vinko Košak*.

IVAN VRHOVNIK: TRNOVSKA ŽUPNIJA V LJUBLJANI. V piščevi založbi, Ljubljana, 1933. Strani 447, 62 slik in zemljevid. — Prav zadnji čas, ko že ginejo poslednji ostanki kmetijskega značaja trnovske fare in se tudi ta okraj, ki je še najdlje ohranil svojo vaško podobo, z vsakim dnem hitreje pretvarja v neosebno šablonsko predmetje, je neutrudni zgodovinar ljubljanskega mesta in vredni Vrhovčev naslednik, upokojeni trnovski župnik Ivan Vrhovnik, izdal to knjigo. To delo ni le plod vestnega in pridnega brskanja po arhivih in zbirka suhoparnih izvlečkov iz starih pisanih in tiskanih poročil, temveč toplo iz življenja zajeta podoba tega zanimivega ljubljanskega okraja. Saj ni le površen oris trnovske župnije, marveč njena prav enciklopedija, kjer najdeš podatke o vsem, kar se le količkaj dotika Trnovskega in Trnovčanov. Vsaka fara na Slovenskem — vsaj pa vse ljubljanske — bi morala biti tako skrbno in do zadnje podrobnosti popisana in obdelana. Kdor bo kedaj pisal veliko ljubljansko zgodovino, se ti Vrhovnikovi, z ljubeznijo napisani knjigi ne bo mogel ogniti.

Knjiga se bere kot napeta povest, saj je v neštevilnih podrobnostih toliko zametkov, zgodb in romanov, kakršne plete le življenje samo. Nagromadeno je toliko gradiva, ki deloma čaka še oblikovalca, pa naj bodo to zgodovinski podatki ali nazorni opisi današnjega gospodarskega življenja, značaja prebivalcev in ljudskih običajev, ali pa kronika nezgod in vojnih stisk. Iz vsega je videti, da je knjiga napisana iz živih virov in po večini iz prve roke, da ni suho premljevanje že znanih izsledkov in da pisec snov do zadnjih odtenkov pozna in da črpa iz polnega in lastnega izkustva. V teku desetletij se je kot trnovski župnik mogel okoristiti z že redkimi živimi pričami minilih časov. Zanamcem bodo poglavja, ki popisujejo lego, lastnike in usodo vseh poslopij in njihovih prebivalcev še posebno dragocena. Škoda le, da pisatelj ni rado-darnejši z lastnimi osebnimi sodbami in poročili. Zlasti za leta vojne bi si želel podrobnejšo lokalno kritiko.

Pregledno in res plastično geografsko, zgodovinsko in geološko razpravo (na 24 straneh) je napisal knjigi kot uvod dr. Jože Rus, ki je na kratko, pa izčrpno orisal postanek Barja in podal tudi kratek pregled ondotnega rastlinstva in živalstva. Ta razprava prav ugodno dopolnjuje Vrhovnikovo delo.

Knjiga je dragocena obogatitev naše razmeroma revne kulturne zgodovine, saj je — sicer le majhen in ozek izrez — vendarle popolna in celotna podoba slovenskega kulturnega razvoja. Za naše razmere je delo precej bogato ilustrirano, mislim pa, da bi po svoji notranji vrednosti zaslužilo več, večjih in jasnejših slik, ker bodo marsikatero izmed njih ostale morda edine priče kasnejšim rodovom. Zaradi večje jasnosti bi bil potreben natančen zemljevid vsaj gosto naseljenega dela ozemlja. — Zunanost knjige je enostavno, pa okusno uredil Trnovčan prof. Jože Plečnik.

Ljubljanska občina izdaja že nekaj časa svojo revijo „Kroniko“. Ob ti Vrhovnikovi knjigi, njegovem najboljšejšem objavljenem spisu, ki je izšla

v avtorjevi lastni založbi, se moramo vprašati, če sta trud in denar za „Kroniko“ smotrno in najbolj koristno uporabljena. Mislim, da bi bila prej dolžnost mesta Ljubljane, da izdaja knjige, kakršna je Trnovska župnija — če jih že izdaja. Marljivi pisec ima menda že pripravljen za tisk sličen opis šentpeterske župnije, svoje rojstne fare. Bilo bi prav, če bi mu ljubljanska občina omogočila, da knjiga kar najprej zagleda beli dan, in to res dostojno opremljena in ilustrirana. Knjige, kakršno je to Vrhovnikovo, s toplino in pravim domoljubjem pisano delo, so najboljša praktična šola domovinske ljubezni brez fraz in puhle patriotske omlednosti. Ne bi bilo napak, če bi v tem omahujočem času ljubljanska mestna gosposka delila vsako leto najboljšim šolarjem kot premije take knjige, da bi s tem svojim bodočim občanom že v mladih letih vcepila zanimanje za usodo rodnega mesta in zbudila v njih spoštovanje do del prednikov. Iz tega se pa rodi pravo domoljubje.

K. Dobida.

GLOSE

PREŠERNOVA „PRVA LJUBEZEN“: Namignil sem (LZ 1934), da ni posebno težko dokazati, kako se motijo tisti, ki trdijo, da mora ta elegija iz 1831 veljati Primčevi Juliji in nobeni drugi Eve hčeri.

O pesnitvi, ki je šla 26. decembra 1831 z gradivom za 3. bukvice Čbelice v cenzuro brez posebnega naslova in pod geslom iz Properca, a šele 1846 v Poezijah dobila naslov „Prva ljubezen“, je menil že Levstik 1863, da pesnik „v njej govori o Juliji“ (ZD V, 286). Korš je pisal sicer 1901, da se pesem po času — stavil jo je v 1832 — ne nanaša na Julijo (LVI), toda nekaj let pozneje so se v zvezi z ugotovitvijo, da pripada pesem drugi polovici 1831, pojavile čudne trditve, kakor: da naslov eligijin „ti sam napoveduje — neki dogodek *nov*, naglasuje ti neki kontrast s poprejšnjo dotedanjo dobo“ (dr. Žigon, ČZN 1906, 157); da „velja brez dvojbe že — Juliji“ (tam 156); „da je tisto leto, ko je pesem nastala (torej 1831), v poetovi duši bila — *prva* ljubezen, namreč ne prva sploh (imel je poet vsaj graško nemškuto poprej!), a pač pa prva — do Julije“ (tam 165); da „o ‚Prvi ljubezni‘ vemo, da je nastala prav v začetku Julijine dobe“ (tam 182); da „leta 1831, znabiti da res okoli opevane velike noči, vsekakor pa ne prej ko leta 1831 in tudi ne pozneje, mu vstane v potrti duši nenadoma nov up — na okó, iz daljave v daljavo: ob srečanju se šestnajstletnim otrokom, Julijo“ (dr. Žigon, Francè Prešeren XLIX; slično kakor Žigon 1906 tudi: Grafenauer, Zgodovina novejšega slovenskega slovstva I, 88, 89; Puntar: Čas XIII, 172, „Dante“ 1921, 112, 118, 120).

Moj prvi dokaz proti pravilnosti teh izvajanj je v podatkih Prve ljubezni o začetku te ljubezni: „Že miru srčnemu nevarne léta, mladosti léta so slovo jemale“. Ali niso sorodne besede že v prvih Prešernovih stancah, v elegiji Slovo od mladosti? Tam, torej 1829 je pesnik tožil: „Mladosti leta kmalo ste minule!“ Ko se je bližal izpolnjenemu 29. letu, to je 3. decembru 1829, je torej že sodil, da so mu „mladosti leta *minula*“! V zvezi s Slovesom od mladosti bi prišli z doslovno razlago stavka o „mladosti letih, ki so slovo *jemale*“ v leto 1828 ali 1829. Če pritegnemo sem še leto 1830, smo Slovo od mladosti iz 1829, v katerem so „mladosti leta“ že „minule“, že nekoliko desavuirali... A kdo bo zagovarjal domnevo, da bi se bil zaljubil Prešeren v Julijo že 1829. ali 1830. leta, torej 4 ali 3 leta pred zasnutkom Sonetnega venca?!